

הרב יהודה עמיטל שיחה לפרשת אמור

מהי קדושה?

”וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אָמַר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לִנְפֹשׁ לֹא יִטְמָא בְּעַמְיוֹ; כִּי אִם לְשָׂאֵרוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו לְאָמוֹ וּלְאָבִיו וּלְבָנָו וּלְבִתּוֹ וּלְאָחִיו... קְדָשִׁים יִהְיוּ לְאֱלֹהֵיהֶם וְלֹא יַחַלְלוּ שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם כִּי אֵת אֲשֵׁי ה' לֶחֶם אֱלֹהֵיהֶם הֵם מִקְרִיבִם וְהָיוּ קְדָשׁ” (ויקרא כ"א, א'-ו')

פרשת השבוע פותחת בביאור קדושת הכהנים, וממשיכה בכך את הפרשה הקודמת שעסקה בקדושת כל אדם מישראל - ”דָּבַר אֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדָשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם” (ויקרא י"ט, ב').

למרות שהמילה 'קדושה' נפוצה היום מאד בתרבות, נדמה שההבנה של התורה במילה זו שונה מאשר ההבנה המקובלת היום בציבור. היום, כאשר מדברים על 'קדושים', מתכוונים לעושי מופתים, מקובלים; אנשים הנמצאים בספירות עליונות ומנותקים מהעולם ומהוויותיו. לעומת זאת, כאשר התורה מגדירה מהי קדושה, היא מתייחסת לדבר שונה לגמרי: ”אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֵת שִׁבְתֵּי תִשְׁמְרוּ” (ויקרא י"ט, ג'); ”לֹא תִגְנְבוּ וְלֹא תִכְחָשׁוּ וְלֹא תִשְׁקְרוּ אִישׁ בְּעֵמִיתוֹ” (ויקרא י"ט, א'); ”לֹא תַעֲשֶׂק אֶת רֵעִךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא תִלֵּן פְּעֻלַת שְׂכִיר אֶתְךָ עַד בֹּקֶר” (ויקרא י"א, ג'); ”לֹא תַעֲשׂוּ עֹל בְּמִשְׁפַּט לֹא תִשָּׂא פְּנֵי דָל וְלֹא תִהַדֵּר פְּנֵי גְדוֹל בְּצַדֵּק תִשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ” (ויקרא י"א, ט"ו); ”לֹא תִקֵּם וְלֹא תִטֹּר אֶת בְּנֵי עַמְּךָ וְאֶהְבֶּתָ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ” (ויקרא י"ט, ח'); ועוד. מוזכרים בפרשה זו כמעט כל המצוות שבין אדם לחבירו!

התורה מדגישה, שאין הבדל בין מצוות שבת, שטעמה עליון והיא מפרישה את האדם ממלאכה ומעבודה, ובין כיבוד אב ואם, הנובעת מחוש מוסרי טבעי של האדם. שתי המצוות מביאות את האדם לקדושה. מה שמביא את האדם לקדושה הוא לא רק כל מיני מעשים עליונים וגבוהים, אלא גם המצוות הכי פשוטות שבין אדם לחבירו: איסור גניבה, איסור שקר, איסור שינאה. זו הקדושה האמיתית – החיבור לעולם וההתנהגות המוסרית הבסיסית שבין אדם לחבירו, ולא פרישות ועיסוק בעליונים.

אולם, כפי שאמרנו בפתיחת הדברים, בניו אייג' גישה זו איננה מקובלת. היום, כולם מחפשים קשר לקבלה ולדברים הגבוהים. כל אחד היום הוא 'הרב המקובל אלוקי', ואם יש רב שהוא לא מקובל אלא פשוט אדם רגיל, הוא לא רב.

פעם הייתי בחתונה והייתי צריך לעלות לברך את אחת הברכות. שמתי לב, שלברכה הראשונה מעלים את 'הגאון' וכך גם לברכה השנייה והשלישית. אמרתי לקרוב שלי שעמד לידי, שממש נראה כאילו חזרנו לתקופת 'הגאונים'...

אמרתי לו, שאם יעלו אותי בתור 'הגאון' אני לא עולה – אני לא גאון, אני אדם רגיל, רב. למזל, בגלל שזו הייתה חתונה של חרדים ואני ציוני, העלו אותי בתור 'הרב הגאון', תואר פחות יותר, ואז יכולתי לעלות. בכל אופן, זו המגמה היום – בשביל להיות רב צריך להיות יוצא דופן, לא רגיל, גאון, משום שאנשים לא מסתפקים בטבעי. אולם, ידועים דברי הקוצקר על הפסוק 'ואנשי קודש תהיו לי' – הקב"ה לא צריך מלאכים. מלאכים יש לו מספיק. הוא מחפש דווקא "אנשי קודש".

בישיבה, אמרתי מספר פעמים שאני אדם רגיל ולכן אני אוהב כבוד. מלאכים לא אוהבים כבוד, אבל אני אדם רגיל. אחד מהדרום-אפריקאים ניגש אלי כמה ימים לאחר שאמרתי זאת ושאל אותי מה הכוונה. אמרתי לו שזה שאני רב לא אומר שאני לא אנושי ומעל לרגשות אנושיים – אני אוהב כבוד כמו כל אדם רגיל. הוא לא הסכים לקבל זאת. רק בפגישה האחרונה לפני שחזר לחו"ל, אמר לי אותו בחור שאחד הדברים שלמד ממני הוא שיש רבנים שאוהבים כבוד.

נדמה, שאת אותו מסר רוצה התורה ללמד גם בפרשה שלנו. למרות שהיה מקום לחשוב שהכהנים, קדושי העם משרתי עליון, יהיו מעבר לרגשות הפשוטים של האבילות, ולכן לא יצטרכו להיטמא - התורה מדגישה שגם הם, ובמיוחד הם, צריכים להיטמא לקרוביהם.

בצעירותי, הייתי לומד בבית המדרש של ויז'ניץ. החסידים אמרו לי שם, שלרבי יש חלה אחת מזמנו של הבעש"ט ויש נס שעד היום היא עדיין טריה. שאלתי אותם מה הרב עושה איתה בפסח? הם חשבו, ואמרו שכנראה שהסיפור לא באמת נכון. לאחר דבר זה, הבנתי את משמעות איסור נותר, הדורש שלאחר יום ולילה ישרפו את בשר הקורבנות. היה אפשר לטעון שרק בשר רגיל מתקלקל ולא בשר קודש שהיה על המזבח. לכן מדגישה התורה, שגם בשר קודש מתקלקל ומתייבש ולכן יש לשרוף אותו קודם לכן.

אם כן, ביהדות הקדושה איננה שונה מכללי הטבע הרגילים. הקדושה היא דווקא להתנהג בתוך סדרי הטבע בצורה נכונה וראויה. מסיבה זו, אחד הציוויים המופיעים בפרשת הקדושה הוא ”אֶל תִּפְנֹנוּ אֶל הַאֲלִילִים וְאֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם” (ויקרא י"ט, ד') – כלומר, התורה אינה רוצה שהאדם יפנה לאלילים, לדברים מיסטיים עליונים, או לאלוהי מסכה, קמיעות ואמונות טפילות למיניהן. התורה מלמדת אותנו שהקדושה היא דווקא התנהגות נכונה בתוך העולם הטבעי. ממילא, כפי שהסברנו, יש עניין שגם הכהנים, אנשי הקודש, לא יתעלמו מהרגשות הטבעיים הבריאים שלהם ויטמאו לקרוביהם שמתו.

* השיחה נאמרה בסעודה שלישית שבת פרשת אמור תשס"ה ולא עברה את ביקורת הרב.

רעיון זה מתקשר לרעיון נוסף המופיע בפרשה.

המדרש על הפסוק הראשון בפרשה, מתאר שהיו תקופות בזמן המקדש בהם ידעו התינוקות תורה ברמה גבוהה מאד ובכל זאת העם הפסיד במלחמות, ואילו בימי אחאב, המלך הרשע שמילא את הארץ בע"ז, עם ישראל ניצח. המדרש מסביר, שבימים הראשונים עם ישראל ידע תורה אבל היו בתוכו 'דילטורין' – מלשינים – ואילו בימי אחאב עם ישראל היה מאוחד. מעבר לידיעת התורה וללימודה, דבר ראשון אנשים צריכים להיות מאוחדים ולהתנהג בדרך ארץ אחד לשני. זה מה שגורם לניצחון במלחמות, עוד יותר מידיעת תורה והעמקה בה. ח"ו שהאחדות השוררת בעם ישראל תיפגע. אם דבר זה יקרה אזי יתרחשו אסונות, למרות שמצב לימוד התורה היום טוב הרבה יותר מבתקופות קודמות!

הקדושה שהתורה דורשת מהאדם היא בראש ובראשונה קדושה אנושית, התנהגות יפה בין אנשים, ולא קדושה מיסטית עליונה. כאשר נגיע למצב זה, נהיה ראויים להיכלל בפסוק 'קדושים תהיו'.

* כל הזכויות שמורות לשיבת הר עציון, תשס"ח *
* עורך: שאול ברט *

* בית המדרש הוירטואלי שליך לשיבת הר עציון *
* האתר בעברית: <http://www.etzion.org.il/vbm> *
* האתר באנגלית: <http://www.vbm-torah.org> *
* משרדי בית המדרש הוירטואלי: 02-9937300 שלוחה 5 *
* דוא"ל: office@etzion.org.il *
